

3. Закон URSR від 17.04.1991 «Pro rehabilitatsiyu zhertvy politychnykh represiy na Ukraini».

4. Verkhovna Rada Ukrainy pryynala Postanovu №2256-KhII «Pro pidhotovku bahatotomnoho naukovо-dokumental'noho vydannya pro zhertvy represiy na Ukraini». 06.04.1992 r.

5. Kabinet Ministriv Ukrainy pryynav Postanovu №530 «Pro pidhotovku i vypusk knyh «Reabilitovani istoriyeyu».

Vashkevych V. M., Ph.D., Professor, National Pedagogical University (Kyiv, Ukraine), gileya.org.ua@gmail.com

Makarchuk S. S., Ph.D., Associate Professor, Nikolaev branch of Kiev National University of Culture and Arts (Ukraine, Nikolaev)

Bobina O. V., Ph.D., Associate Professor, National University of Shipbuilding Admiral Makarov (Ukraine, Nikolaev), oleg.bobina@nuos.edu.ua

«Rehabilitated by History» as the source–project: history, experience, perspectives

The article proved that the existing documents make it possible to analyze the main trends, methods, types of mass political repressions and conclude that this political regime was unique in some way on the use of political repression as a tool of social engineering. Posted array of documents allows for their use in future studies not only historical character, but also sociological, philosophical generalizations and statistical analysis.

Keywords: mass political repression, political regime, a tool of social engineering.

* * *

УДК 94(477)

Мандрик–Мельничук М. В.,
доктор історичних наук, доцент, доцент кафедри
соціальної медицини та організації охорони здоров'я,
Буковинський державний медичний університет
(Україна, Чернівці), mandricescu@yahoo.com

ІСТОРИЧНА РЕКОНСТРУКЦІЯ БУКОВИНСЬКОГО ВІДАЛУЖЕННЯ РОДОВОДУ ГУЗАРІВ

На основі аналізу архівних документів здійснено історичну реконструкцію буковинського відгалуження родини Гузарів. Показано, що родина Гузарів належала до найбільш впливових і шанованих на Буковині в останнє десятиліття австро-угорського панування та в роки румунської окупації краю. Проаналізовано роль Гузарів в активізації тогочасного суспільно-політичного життя Буковини. Доведено, що історія життя однієї з найвідоміших родин Буковини, яка безпосереднім чином мала стосунок до розвитку націоналістичного руху на теренах краю, була прикладом меценатства, вишуканості, освіченості, містить багато неточностей і свідомих фальсифікацій. Можна припустити, що причина цього криється у самій налаштованості Гузарів проти окупаційної – чи то румунської, чи то радянської – влади. Кожна з них вбачає в цій патріотичній родині своїх небезпечних ворогів. Однак це не може применшувати ту роль і місце, яке згідно з посідали представники родини Гузарів у 1920–1944 рр. в історії національно-визвольного руху на Буковині.

Ключові слова: націоналізм, меценатство, окупація, асиміляція, родовід, історична постать, реконструкція.

Громадсько-політична, культурно-мистецька, духовна палітра Північної Буковини першої половини ХХ ст. досить розмаїта і представлена значною кількістю славних родин, які дали світу перекладачів, військовиків, письменників, церковних ієрархів, правників, публіцистів тощо. Родина Гузарів належала до найбільш впливових і шанованих на Буковині в останнє десятиліття австро-угорського панування та в роки румунської окупації краю. Незважаючи на галицьке походження, Ольга і Володимир Гузарі не лише гармонійно інтегрувалися в громадське та культурне життя Буковини, але й відіграли ключову роль в активізації тогочасного суспільно-політичного життя. Освіченість, ерудованість, високий рівень культури, тверді переконання сприяли тому, що і четверо дітей Ольги і Володимира стали також непересічними особистостями. Життєпис Гузарів викликає значне

зацікавлення ще й через родинні зв'язки з постаттю Блаженнішого кардинала Любомира Гузара (він доводиться внучатим племінником Володимиру і Ользі). Якщо ж про Ольгу згадувалося в деяких публікаціях, то про її дітей, генеалогію Гузарів майже нічого невідомо. Спробуємо відтворити їхній родовід та простежити зв'язки між буковинським відгалуженням й іншими гілками родового дерева.

Родовід Гузарів ведеться від Дмитра Гузара, який мав чотирьох дітей – Володимира, Євгена, Лева та Ольгу. Безпосередньо від одного з синів Дмитра – Євгена Гузара – веде свій початок родина Володимира та Ольги Гузарів, їхні нащадки – діти Дмитро, Ростислав, Дарина та Любомир. Що ж стосується лінії родоvodu Блаженнішого Любомира Гузара, то вона тягнеться від іншого сина Дмитра Гузара – Лева – мав двох дітей – Олександра та Ярослава. Саме від шлюбу Ярослава і Ростислави народилися Любомир та Марта. Отже, кардинал Гузар є внучатим племінником Ольги та Володимира Гузарів із Чернівців.

У родині Гузарів переплелися ще кілька знаменитих родів – Чайковських, Ставничих, Петриків і Воевідок. Андрій Чайковський – український письменник-прозаїк, громадський діяч, доктор права, вів адвокатську практику, був одним з організаторів Український Січових Стрільців. Народився 15 травня 1857 р. у Самборі. Походив із родини державного службовця. Рано осиротів, тому його виховувала бабуся. Закінчив тамтешню гімназію, згодом філософський та правничий факультети Львівського університету. У роки навчання увійшов до товариства «Студентська Громада». Служив у лавах австрійської армії. Працював у системі судочинства, а згодом був практикуючим адвокатом у Бережанах. Серед його знайомих були Осип Маковей та Іван Франко. Під час російської окупації у період Першої світової війни потрапив до «Бригідок». Писав прозові твори на історичну тематику «Сагайдачний», «Із судової зали», «Образ гонору», «Хто винен?» [13].

У шлюбі Андрія Чайковського та Наталі Гладилевич (26.08.1861 р. – 17.11.1938 р.) народилося семеро дітей. Одна з доньок – Марія Чайковська (нар. 19.09.1892 р. – ?) вийшла заміж за Романа Ставничого (нар. 1889 р.). Марія народилася 19 вересня 1889 р. у м. Бережани на Тернопільщині. Стала відомою письменницею, редагувала часописи «Жіноча доля», «Світ молоді», «Жіноча воля». Дружила з колишньою сенаторкою від УНДО Оленою Кислевською, з якою спільно редагувала журнал «Жіноча доля».

У Марії та Романа Ставничих народилося двоє дітей – Андрій Ставничий (23.06.1919 р. – 28.06.2013 р.) та Микола Ставничий (народ. 1927 р., м. Коломия). Микола одружився з Іреною-Ростиславою Петрик, яка приходилася внучкою Любі-Ірині Гузар – рідній сестрі Володимира Гузара. Люба-Ірина вийшла заміж за Ярослава Воевідку (5.03.1882 р. – 30.03.1920 р.). Ярослав походив із с. Петранка на Рожнятинщині, нині Івано-Франківська область. Був військовиком Української галицької армії. У 1910 р. закінчив Празький університет. Мав адвокатську практику у м. Чорткові на Тернопіллі. Ярослав брав активну участь у діяльності товариств «Сокіл» і «Січ». У часи Першої світової війни служив в австрійській армії у званні старшини. Восени 1918 р. сформував і очолив гарматний полк у складі

першої бригади УСС. Від шлюбу Ярослава та Люби-Ірини народився хлопчик Ярослав Воевідка – молодший (12.05.1919 р., Львів – 1.07.1973 р. Аделаїда, Австралія). Проте 30 березня 1920 р. Ярослав був убитий радянським комісаром. Любі довелося виховувати самій свого маленького сина. Долею хлопчика опікувався двоюрідний брат Люби Ярослав Гузар – батько Блаженнішого Любомира Гузара. Славко одружився у таборі для біженців з Іриною Мішко. Вийшов до Австралії. У Ярослава та Ірини народилися двоє дітей – Люба і Богдан. Згодом, а саме у 1926 р., Любов-Ірина Воевідка вийшла заміж вдруге – за Петра Петрика (12.07.1886 р., с. Мервичі – 3.12.1984 р., Сільвер Спрінг, США). У цьому шлюбі народилася Ірена-Ростислава Петрик (27.10.1927 р. – 29.10.2009 р., Монтгомері Каунті, штат Меріленд США). Вона вийшла заміж за внука Андрія Чеховського Миколу Ставничого (від шлюбу доньки Марії). У Ірини та Миколи народилося четверо дітей – Тетяна, Ярослав (одруж. із Мартою), Петро (одруж. із Христіною) та Тамара (одруж. із Романом Білинським).

Гузар Володимир народився 1881 р. у м. Городок на Львівщині у родині Євгена та Єлизавети Гузарів. Його батько Євген Гузар був відомим церковним та громадським діячем, професором-прелатом (найвищий духовний сан у католицькій церкві при папській курії. – М. М.), викладав катехитику на теологічному факультеті Львівського університету. Євген Гузар був автором праць «Нарис катехитики і методики», «Літургіка греко-католицької церкви», «Практичний провідник науки релігії в школі і в церкві». Належав до найближчого оточення митрополита А. Шептицького.

Його дружина Ольга Гузар (дівоче – Павлюх) народилася у 1885 р. у Відні у родині греко-католиків. Навчалася спочатку у василіанській школі, потім у гімназії. Зважаючи на те, що професія батька передбачала постійні переїзди, то дівчинка мусила мандрувати зі своїм татом. Захар Павлюх зробив карколомну кар'єру – від сільського вїта до генерал-майора юстиції. Отримав прекрасну освіту правника, захистив докторську дисертацію у Віденському університеті. Навіть отримав запрошення від президента ЗУНР Євгена Петрушевича працювати в українському уряді. Проте найбільшим захопленням його життя стало малярство. Особисті знайомства Захара Павлюха з відомими письменниками, військовиками, громадськими діячами, його благодетство, меценатська діяльність створювало для Ольги особливе середовище, в якому формувалися її характер та світогляд.

Наприкінці 1890-х рр. Ольга разом із батьком переїжджає до Львова, де вперше знайомиться з родиною Гузарів та якийсь час мешкає у їхній садибі. Тут вона вперше знайомиться з Володимиром. У Львові Ольга продовжила навчання в Українській народній школі, потім були Перемішль та Відень.

У 1907 р. Ольга та Володимир одружилися. Молоде подружжя спочатку жило у Львові (за іншою версією – у 1905 р. – М. М.), а потім у Чернівцях, де чоловік отримав роботу лікаря в Чернівецькій лікарні (інші джерела називають 1910 р. – М. М.). Саме у Львові у 1907 р. у Гузарів народився їхній первісток син Дмитро. Ймовірніше усього, що переїзд родини до Чернівців відбувся між 1909 та 1910 роками. Упродовж

1914–1917 рр. Володимир служив в австрійській армії і повернувся додому у званні капітана піхоти.

В. Гузар працював лікарем-терапевтом, проте водночас вважався одним з найкращих фахівців із фізйотерапії. До нього по допомогу зверталися не тільки містяни, але й мешканці довколишніх сіл. Лікар не відмовлявся їхати підводою навіть у віддалені села Буковини. Його лікарський кабінет був розташований на вул. Româna, 19 (зараз вул. Руська, 19). Цей будинок румунська влада називала «будинком Залозецького». У ньому була окрема кімната, де часто вечорами засиджувалися українські патріоти. Так, 27 липня 1919 р. за підписом румунського агента з псевдо «Moldovan» надійшов донос до поліційних органів. У цьому доносі зазначалося, що В. Гузар у своєму кабінеті займається небезпечною для влади діяльністю [6, арк. 4]. Після цього за будинком було цілодобове стеження. Агенти нищпорили в його поштової скриньці, вилучали листи, переглядали вміст пакунків, вивчали осіб, з якими він контактував.

У Чернівцях Ольга розпочинає свою активну діяльність у товаристві «Жіноча громада», де вона не лише знайомиться з найяскравішими персоналіями, але й акумулює навколо себе жіноцтво та починає на різних форумах озвучувати його проблеми. Йшлося не лише про доступ до освіти, але й про морально-етичний вишкіл жінок, їх паритетне представництво у політичному та громадському житті Буковини. Часті дискусії, добродійні заходи, участь у конгресах, контакти з подібними організаціями в еміграційних осередках, редагування жіночого часопису, опіка сиротами та нужденними – все сприяло консолідації буковинок в єдиний громадський рух.

Ольга Гузар перебувала в дружніх стосунках з О. Кисілевською, О. Кобилянською, Н. Кобринською, О. Телігою, О. Басараб, І. Вільде, М. Донцовою. Була активно дописувачкою часописів «Діло», «Жіноче діло», «Самостійність», «Українське слово», «Час», «Самостійна думка української матері», альманаху «Вісник». Вільно володіла німецькою, французькою, англійською та румунською, займалася перекладами. У своїй затишній садибі Ольга створила велику бібліотеку, літературу для якої замовляла з Лондона, Парижу, Праги. Цієї бібліотекою могли користуватися студенти університету, які часто збиралися у Гузарів вдома.

Все, чим займалася родина Гузарів, для румунської служби безпеки завжди виглядало підозрілим. 7 лютого 1942 р. Ольгу арештували за причетність до так званої антидержавної діяльності. Потім був «яський процес», по якому проходили 15 осіб, причетних до ОУН. Ользі був винесений вирок – з роки ув'язнення [7]. Вона вийшла з румунської тюрми 22 червня 1944 р., проте лише в жовтні отримала дозвіл повернутися до Буковини. Але до свого власного дому вона не змогла зайти, бо в її садибі поселився високопоставлений радянський офіцер. Втратила дім, усе своє майно, книги, меблі, особисті речі. Працювала в чернівецькій міській поліклініці. Через два тижні по приїзду до Чернівців Ольга потрапила під прискіпливий нагляд радянських спецслужб.

Переслідування, психологічний тиск, постійна атмосфера страху і шантажу, використання членів родини для отримання інформації, умови ув'язнення

занадто швидко знесли організм жінки. Органи НКВС не погребували фальшуванням протоколів допитів, підписів під свідченнями, щоб домогтися зізнань в нескоеених злочинах. Вже наприкінці січня 1945 р. фельдшер тюрми УНКДБ ЧО констатував субкомпенсований порок серця. На місяць слідчі дії були припинені, а вже 4 квітня 1945 р. винесено обвинувальний висновок по слідчій справі №467 – 10 років виправно–трудових таборів без конфіскації майна через його відсутність [1, арк. 34–38]. Проте за дивних обставин, начебто через хворобу серця та старечу дряглість, 22 травня Ольга Гузар померла у в'язниці. 23 травня справу було закрито, у серпні прийнято постанову про те, що справа закрита через відсутність складу злочину. Однак лише 22 листопада 1991 р. її було реабілітовано.

Досить скупою видається інформація про молодшого брата Ольги Отто Захаровича Павлюха. Справа в тім, що Захар Павлюх одружувався двічі, а Ольга і Отто були народжені в різних шлюбах, тобто були зведеними братам і сестрою. Перша дружина була австрійкою, а друга – українкою. Отто народився у 1891 р. у Відні (про це зазначає Ольга при заповненні анкети у грудні 1944 р., коли її арештували органи НКВС). Він був юристом і займав високі посади у галузі військового судівництва. Його ім'я зустрічається і в уряді А. Волошина у листопаді 1938 р. Після віденського арбітражу новий уряд прем'єра А. Волошина взявся за розбудову різних галузей державного життя Карпатської України. Створювалися нові міністерства. Проте особливої уваги потребувало питання чіткого розмежування територій, які відішли Угорщині і тих, що відповідно до рішення арбітражу, контролювала влада Карпатської України. Отто Павлюх очолював президію МВС Карпатської України. Як фаховий юрист, він займався питаннями налагодження життя нової столиці, оскільки Ужгород перейшов до мадярів, а також передачі місцевої адміністрації в округах та волостях українській владі, реформування судової системи краю [4]. У 1944 р. Отто проживав у Празі. Як склалася його подальша невідомо.

Під прискіпливою увагою органів поліції та служби безпеки родина Гузарів перебувала упродовж усього періоду проживання в Чернівцях. Приводом для цього була не лише активна діяльність Ольги та Володимира, але й їхніх дітей у різних товариствах, всебічна підтримка українських заходів, зв'язки з політичною та культурною елітою Румунії, Польщі, контакти з еміграційними осередками, редакціями націоналістичних видань тощо.

Найстарший син Гузарів Дмитро народився 1907 р. у Львові. Відомо лише, що отримав освіту інженера, проживав у Франції. Другий син Любомир з'явився на світ у Чернівцях у 1911 (1914 р.). Навчався у Чернівецькому університеті на юридичному факультеті. Вхпив до різних молодіжних організацій та товариств. Справжня діяльність більшості організацій була завуальованою за формулюваннями: «покращення стану церкви та збільшення величі конфесії», «всебічне сприяння розвитку української школи...», «підвищення загальної культури». За цим крилася підпільна діяльність. Крім того, виразну націоналістичну позицію займала редакція і дописувачі газети «Самостійність»,

заснованої у 1934 р. Її редагували та видавали брати Іван і Петро Григоровичі. Довкола видання згуртувалася найрадикальніша молодь Буковини, що належала до академічних корпорацій «Чорноморе», «Запороже», музичного товариства «Буковинський кобзар», військово–політичних «Залізників» та «Месники України». Серед них Д. Квітковський, С. Никорович, О. Зибачинський, Л. Гузар, О. Масікевич та інші.

Прискіплива увага органів безпеки до товариства «Залізників» пояснювалася тим, що саме воно разом із «Месниками України» та «Легіоном Українських Революціонерів» склали основу створення у 1934 р. Організації Українських Націоналістів на Буковині. Її очолює О. Зибачинський. «Залізники» були найбільш радикальною частиною націоналістичного руху. У матеріалах справи, яку органи НКВС завели на Марту Зибачинську у 1940 р., знаходимо детальну характеристику діяльності товариства «Залізників» та його членів. Так, вона підтвердила, що товариство боролось за самостійну незалежну Україну, до якої мали ввійти території Буковини, Галичини, Карпатської України та радянської України [3, арк. 15]. Як заявляла вона, пропагандистська робота здійснювалася не лише під час зібрань, але й серед студентства, особливо шляхом поширення націоналістичної газети «Самостійність». Серед проводу товариства Марта назвала Дениса Квітковського, Івана Григоровича, Івана Бучка, Миколу Насадюка. Значну матеріальну допомогу цій газеті надавала родина Гузарів. До товариства «Залізників» входила молода українська еліта: адвокати Д. Квітковський та П. Григорович, студенти І. Григорович, Сильвестр та Сидонія Никоровичі, К. Ковальчук, Б. Сірецький, О. Турушанко, М. Насадюк, Г. Маник, Т. Скакун, О. Зибачинський, М. Бідний, Ю. Глібка, О. Бурдейний. Згідно з офіційною таблицею обласного інспекторату поліції, станом на 8 липня 1937 р. до цього товариства входило 25 осіб віком від 22 до 29 років. Серед них також є син Володимира і Ольги студент Любомир Гузар 25 років. У 1937 р., коли найактивніші члени товариства були арештовані у знаменитій справі «свистунів», то Володимир Гузар оплатив послуги адвокатів та організував продуктові передачі в'язням [9, с. 309, 323–326].

До офіційного виникнення буковинської ОУН зв'язок між націоналістами в Галичині, за кордоном та на Буковині здійснював журналіст С. Никорович. Далеко не останню роль у формуванні ОУН та розгортанні її діяльності на Буковині відіграв син Володимира Гузара Любомир. Підтвердження знаходимо в одному з листів М. Сціборського (псевдо «Органський») – організаційного референта Проводу до референта пропаганди В. Мартинця (псевдо «Туратті») від 12 березня 1934 р. Так, М. Сціборський, акцентуючи увагу на внутрішній політиці ОУН та її завданнях, за реалізацію яких несе відповідальність В. Мартинець, повідомив, що доручив «Кіндратові» (псевдо Р. Сушка) – закордонному референтові ОУН у Австрії провести переговори з Любомиром Гузаром «стосовно можливості відповідної праці нашої на тому терені» (малося на увазі поширення ОУН на Буковину) [12, арк. 171].

У 1936 р. Любомир переїхав до Франції, де закінчив інститут філософії та дипломатичну академію. Любомир був поліглотом, оскільки вільно володів німецькою,

французькою, румунською, англійською, італійською. Працював перекладачем та журналістом. У 1938 р. доля його зблизила з Августином Волошиним. Восени 1938 р. вирішувалося майбутнє Карпатської України. 30 вересня 1938 р., у день Мюнхенської конференції у Відні створено Закордонну делегацію Карпатської України на чолі з Ю. Химинцем. Членами делегації стали Є. Скоцко, Ю. Габовда, М. Беньо та І. Рогач. При цій Делегації було утворено Штаб для Закарпатських справ ОУН, а 16 вересня у Відні силами Штабу започатковано радіоэфір українською мовою. Для підготовки матеріалів про українське питання, зокрема про долю Карпатської України, що мали прозвучати для радіослухачів, були залучені найкращі студенти-українці, які навчалися у Відні, журналісти, письменники, хто добре володів іноземними мовами. Йшлося про підготовку міжнародної громадської думки до Віденського арбітражу, що мав відбутися 2 листопада 1938 р. Проте 11 жовтня офіційна Прага призначила прем'єр-міністром Закарпаття А. Бродія. Делегація звернулася з меморандумами до керівництва Німеччини, в якому обґрунтовувала українські права на цю територію. 26 жовтня новим прем'єром призначено А. Волошина. Саме одним із тих, хто активно долучився до підготовки участі української делегації у віденських перемовинах 1–2 листопада 1938 р. був молодий журналіст і поліглот Любомир Гузар. Тоді він став «правою рукою» прем'єра А. Волошина, до якого у ті дні була прикута особлива увага закордонних журналістів. Любомир став особистим перекладачем прем'єра під час усіх інтерв'ю. Завдяки йому численні статті про Україну з'явилися на шпальтах іноземних видань. У 1944 р. проживав у м. Віші (Франція), де був представником ОУН у Франції.

У 1919 р. народилася донька Гузарів Дарина. Вищу освіту здобувала у Парижі, де отримала фах театрального декоратора. Одружилася з відомим українським публіцистом Орестом Чермеринським. Чоловік навчався у Берліні, керував тамтешньою Українською пресовою службою, тісно співпрацював у редакцією «Українського слова» у Парижі. Орест входив до проводу ОУН. Після розколу організації залишився в ОУН (м), ввійшов до Київської похідної групи під проводом Олега Кандиби-«Ольжича». Був співредактором газети «Українське слово», що виходила у 1941 р. у Києві. Молоде подружжя волею долі з початком війни опинилося в Києві, де і в 1941 р. було арештоване німцями. У лютому 1942 р. Орест і Дарина були розстріляні в Бабиному Яру.

Наймолодшим із Гузарів був син Ростислав, який з'явився на світ у 1921 р. 31 жовтня 1940 р. радянськими органами безпеки було розпочато провадження за антирадянську діяльність та причетність до ОУН [2, арк. 52]. Проте 15 листопада Ростислава дивним чином відпустили додому завдяки його готовності «співпрацювати зі слідством». Як він сам заявляв на допиті, «і з цього часу співпрацював з органами НКВС». Режим І. Антонеску теж цікавився Ростиславом і 28 січня 1942 р. його заарештували органи румунської сигуранци. Справу вів комісар держбезпеки Костиняну [8]. Незважаючи на те, що він проходив по матеріалах «яського процесу», його прізвище у вироку румунського суду не фігурує. Ростислав мав фах радіотехніка, тому у 1944 р. влаштувався у редакцію газети «Радянська Буковина».

1 вересня 1944 р. на Ростислава органами НКВС було заведено кримінальну справу №225. Справу вів оперуповноважений 10-го відділення II-го відділу УНКДБ ЧО мол. лейт. держбезпеки Тараненко. Йому інкримінували причетність до терористичної організації «Залізник», друк листівок антирадянського змісту. Цього ж дня було винесено рішення про утримання Ростислава під вартою. 2 вересня вдома у Гузарів було проведено обшуки і вилучено газети «Час», «Самостійність», «Слово», «Життя», «Діло», «Хліборобська правда», «Нова хата», «Самостійна Думка», радіоприймач, фотоапарат, брошури націоналістичного змісту, «Кобзар». Уся вилучена бібліотека, журнали, газети, різні друковані матеріали 30 жовтня були спалені органами НКВС.

У постанові про пред'явлення обвинувачення від 10 вересня 1944 р. Ростиславу інкримінувалася співпраця з румунськими спецслужбами. Начебто у 1942 р. під час «яського процесу», по якому проходила його мати Ольга, його завербували і запропонували працювати на території, яку зайняла радянська армія. У підтвердження цих слів наведено свідчення його батька – Володимира Гузара під час допиту: «тоді разом з дружиною під суд потрапив і мій син Ростислав, але його не судили, а звільнили» [2, арк. 25].

28 листопада 1944 р. Ростиславу було винесено вирок військовим трибуналом Військ НКВС ЧО – 20 років каторжних робіт із позбавленням прав на 5 років з конфіскацією [2, арк. 47]. Помер 10 вересня 1945 р. у Північно-східних виправно-трудовах таборях «Севостлаг» на Магадані.

Таким чином, життєпис одного з найзнаменитіших буковинських родів містить багато цікавих фактів і подій, які визначали подальшу історію Буковини. Йдеться не лише адаптацію Гузарів до суспільно-політичного і культурного життя краю, але й про акумуляцію навколо себе інтелектуалів, політиків, громадських діячів, значну роль у консолідації українського визвольного руху. Непочтінність, принциповість у відносинах з окупаційною владою призвели до трагічної загибелі членів родини Гузарів.

Список використаних джерел

1. Державний архів Служби безпеки України в Чернівецькій області. – П-1615. – 53 арк.
2. Там само. – П-5078. – 61 арк.
3. Там само. – П-53958. – 74 арк.
4. Там само. – П-54020. – 37 арк.
5. Державний архів Чернівецької області, м. Чернівці. – Ф.286. – Оп.2. – Спр.404. – 274 арк. (рум. мовою).
6. Там само. – Ф.30. – Оп.4. – Спр.613. – 13 арк. (рум. мовою).
7. Там само. – Спр.614. – 23 арк. (рум. мовою).
8. Там само. – Спр.615. – 21 арк. (рум. мовою).
9. Мандрик М. Український націоналізм: становлення в міжвоєнну добу / Передмова Василя Вериги / Марія Вікторівна Мандрик. – Київ: Вид-во імені Олени Теліги, 2006. – 392 с.
10. Портрет поета, мальований генералом [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://lib.if.ua/franko/1314084244.html>
11. Стерчо П. Карпато-Українська держава: До історії визвольної боротьби карпатських українців у 1919–1939 роках / Петро Юрійович Стерчо. – Львів: За вільну Україну, 1994. – 288 с.
12. Центральний державний архів вищих органів влади та управління. – Ф.3833. – Оп.3. – Спр.1. – 230 арк.
13. Чайковський А. Пам'яті покійного генерал-аудитора Захара Павлюха / Андрій Чайковський // Діло. – 1934. – №57.

References

1. Derzhavnyj arhiv Sluzhby bezpeky Ukraïny v Chernivec'kij oblasti. – P-1615. – 53 ark.

2. Tam samo. – P-5078. – 61 ark.
3. Tam samo. – P-53958. – 74 ark.
4. Tam samo. – P-54020. – 37 ark.
5. Derzhavnyj arhiv Chernivec'koi' oblasti, m. Chernivci. – F.286. – Op.2. – Spr.404. – 274 ark. (rum. movoju).
6. Tam samo. – F.30. – Op.4. – Spr.613. – 13 ark. (rum. movoju).
7. Tam samo. – Spr.614. – 23 ark. (rum. movoju).
8. Tam samo. – Spr.615. – 21 ark. (rum. movoju).
9. Mandryk M. Ukrai'ns'kyj nacionalizm: stanovlennja v mizhvojennu dobu / Peredmova Vasylja Verygy / Marija Viktorivna Mandryk. – Kyi'v: Vyd-vo imeni Oleny Teligy, 2006. – 392 s.
10. Portret poeta, mal'ovanyj generalom [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://lib.if.ua/franko/1314084244.html>
11. Stercho P. Karpato-Ukrai'ns'ka derzhava: Do istorii' vyzvol'noi' borot'by karpats'kyh ukrai'nciv u 1919–1939 rokah / Petro Jurijovych Stercho. – L'viv: Za vil'nu Ukrai'nu, 1994. – 288 s.
12. Central'nyj derzhavnyj arhiv vyshhyh organiv vlady ta upravlinnja. – F.3833. – Op.3. – Spr.1. – 230 ark.
13. Chajkovs'kyj A. Pam'jati pokijnogo general-avdytora Zahara Pavljuha / Andrij Chajkovs'kyj // Dilo. – 1934. – №57.

Mandryk–Melnychuk M. V., doctor of historical science, associate professor at the Department of Social Medicine and OHP, Bukovina State Medical University (Ukraine, Chernivtsi), mandrivescu@yahoo.com

The historical reconstruction of the Bucovina branch of Huzar's pedigree

Based on the analysis of archival documents made historical reconstruction Bukovina branch Husar' family. It is shown that Husar' family belonged to the most influential and respected in Bukovina in the last decade Austro-Hungarian period and during the Romanian occupation of the Ukrainian territory. The role Husars in activation of contemporary political life of Bukovina. Proved that the life story of one of the most famous families of Bukovina, which was directly related to the development of the national liberation movement there, was an example of philanthropy, elegance, education, contains many inaccuracies and deliberate falsification. We can assume that the reason for this lies in the very disposition Husars against the occupation – either Romanian or Soviet – government and national assimilation of Ukrainians. Each saw in this patriotic family of their dangerous enemies. However, it cannot underestimate the role and the place that occupied with dignity Husar' family representatives in 1920–1944 in the history of the national liberation movement in Bukovina.

Keywords: nationalism, philanthropy, occupation, assimilation, genealogy, historical figure, reconstruction.

* * *

УДК 94:[355.02:355.55 (477)]

Нечепуренко А. О.,
заступник начальника відділу особового складу та
стройового, Національна академія сухопутних військ
ім. гетьмана Петра Сагайдачного (Україна, Львів),
neandrejka08@gmail.com

ДЕЯКІ ПИТАННЯ ПРОХОДЖЕННЯ ВІЙСЬКОВОЇ СЛУЖБИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ РОЗБУДОВИ ЗС УКРАЇНИ: ІСТОРИКО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ

Розглядаються особливості законодавчого забезпечення питань проходження військової служби окремими категоріями громадян України та перспективи його удосконалення.

Проведено джерелознавчий аналіз за тематикою дослідження та встановлено, що питання нормативно-правового забезпечення заходів розбудови Збройних Сил України не знайшли відображення у сучасній історіографії. Проаналізовано зміст документів які регламентують порядок проходження військової служби громадянами України.

Автором виявлено низку протиріч у документах, які регламентують проходження військової служби на сучасному етапі розбудови українського війська.

Ключові слова: військова кадрова політика, військова служба за контрактом, Збройні Сили України.

Анексія Російською Федерацією Кримського півострову, «гібридна війна» на Сході України та заходи щодо розбудови Збройних Сил України стали причиною відпрацювання змін до керівних документів з питань проходження військової служби громадянами України.

Протягом 2014–2016 рр. працівниками кадрових органів частин і підрозділів, військових комісаріатів, наукових установ підпорядкування МО України було підготовлено багато пропозицій та уточнень у діючі нормативні документи з метою удосконалення та адаптації існуючого законодавства до вимог сьогодення. Діяльність військових кадровиків та працівників військових комісаріатів щодо залучення до служби в українському війську найбільш підготовлених у професійному плані фахівців, створення відповідних умов для якісного комплектування особовим складом, спроможним до виконання завдань за призначенням та забезпечення його ефективного використання, без перебільшення є високопрофесійними.

Аналіз наявної джерельної бази за тематикою нашого дослідження дозволяє зробити висновки, що питання, пов'язані зі становленням системи кадрового менеджменту у Збройних Силах України, формуванням адекватної кадрової політики в історичній ретроспективі розглядалися у дослідженнях українських науковців О. Гапесвої, М. Думенка, О. Ковалю, О. Медвідя, В. Радецького.

Багато цікавої інформації щодо удосконалення системи комплектування українського війська міститься у наукових студіях В. Хижняка, О. Затинайка, С. Кропивченка.

Студіюванням проблемних питань військової кадрової політики присвячені дисертаційні дослідження О. Сивака, О. Дашкевича та М. Гребенюка. У наших попередніх дослідженнях розглянуто особливості нормативно-правового забезпечення кадрової роботи в особливий період, який настає з моменту оголошення мобілізації [1]. Проте у вищезазначених наукових працях відсутні питання, пов'язані з особливістю нормативно-правового забезпечення проходження військової служби громадянами України, зокрема, в частині укладання контрактів.

Отже метою нашого дослідження є виявлення розбіжностей у керівних документах з питань проходження військової служби окремими категоріями громадян України в особливий період та обґрунтування необхідності їхнього врегулювання.

Практика укладання контрактів щодо проходження військової служби у Збройних Силах України (далі – ЗС України) розпочалась на другому етапі реформування українського війська, який хронологічно визначається 1997–2001 рр. і пов'язаний із затвердженням першої за часи Незалежності Державної програми будівництва та розвитку ЗС України. У подальшому, до проведення заходів часткової мобілізації – до 2014 р. – на підставі діючого Положення про проходження громадянами України військової служби у ЗС України [2] питання укладання контрактів здійснювалось у плановому порядку на терміни, визначені законодавством України.

Як вже зазначалось вище, військова агресія РФ та необхідність захисту територіальної цілісності та недоторканості України спричинили відповідні корективи щодо нормативно-правової бази з питань проходження військової служби: у випадку закінчення терміну контракту в особливий період нові контракти не укладались, а їхня дія продовжувалась за рішенням командира військової частини наказом по стройовій частині із формулюванням «понад встановлені